

KISVÁC-KÖZÉPVÁROSI ÓVODA
OM 032736

✉: 2600 Vác, Nyár u.1.,
☎: 27/315-419, 📠: 27/200-419
E-mail: kisvacovi@gmail.com

Kisvác-Középvárosi Óvoda Pedagógiai Programja

TARTALOMJEGYZÉK

Törvényi háttér	4
Intézményünk adatai	5
I. Bevezető	6
II. Helyzetkép az intézményről	6
II./1. Hagyományrendszerünk	6
III. Gyermekkép	7
IV. Óvodakép	7
V. A Program nevelési feladatrendszere	7
V./1. Az egészség és környezeti nevelés alapelvei	7
V./1.1. Az egészséges életmód alakítása, egészségnevelési elvek	7
V./1.2. A környezettudatos magatartás megalapozása	8
V./2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés	10
V./3. Az anyanyelvi -, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	11
VI. Az óvodai élet megszervezésének elvei	12
VI./1. Személyi feltételek	12
VI./1.1. Az intézmény belső továbbképzési rendszere	13
VI./2. Tárgyi adottságok és feltételek	13
VI./3. Az óvodai élet megszervezése	14
VI./3.1. Napirend	15
VI./3.2. Hetirend	15
VII. A nevelőmunka tervezése	16
VII./1. A pedagógiai munka dokumentációi	16
VII./2. A gyermekek fejlettségállapotának mérése	16
VIII. Óvodai élet tevékenységformái	16
VIII./1. Játék	16
VIII./2. Verselés, mesélés	18

VIII./3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	20
VIII./4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	21
VIII./5. Mozgás	22
VIII./6. A külső világ tevékeny megismerése	24
VIII./6.1. Környezeti nevelés	24
VIII./6.2. Matematikai nevelés	25
VIII./7. Munka jellegű tevékenységek	27
VIII./8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás	28
IX. A fejlődés általános jellemzői óvodáskor végére	29
IX./1. Testi (biológiai, szomatikus) érettség	29
IX./2. Lelki (pszichés) működések érettsége	30
IX./3. Szociális érettség	30
X. Az intézmény sajátos feladatai	30
X./1. Sajátos nevelési igényű gyerekek az óvodában	30
X./1.1. A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve alapján	30
X./1.2. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrált nevelése	32
X./1.3. Befogadó szemlélet alapelvei	33
X./1.4. Eredményes integrálás személyi és tárgyi szükségletei	34
X./1.5. A fejlesztő tevékenység területei és tartalmai	34
X./1.6. Kapcsolattartás és együttműködés	36
X./1.7. A kiemelt figyelmet igénylő gyermek fejlettségének mutatói az óvodai élet végére	37
X./2. Gyermekvédelem	37
X./2.1. Kompetencia szintek a gyermekvédelem területén	37
XI. Az óvoda kapcsolatrendszere	38
XI./1. Családdal való kapcsolat	38
XI./2. Intézményünk egyéb kapcsolatai	39
XII. Intézményünk szolgáltatásai	41

Törvényi háttér

- * Alapító okirat
  - * 2011 évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
  - * 2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról
  - * 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési- oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
  - * A 32/2012.(X.8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve
  - * 229/2012. (VIII.28.) korm.rend. a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
  - * 138/1992.(X.8.) Kormányrendelet a közalkalmazottakról szóló tv. végrehajtásáról a közoktatási intézményekben
  - * 1997. évi XXXI.tv. a Gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásáról
  - * 255/2009.(XI.20) Kormány Rendelet Óvodai Nevelés Országos Alapprogram
- Figyelembe vettük a helyi társadalmi elvárásokból felmerülő feladatokat, alkalmazva a már több éve jól bevált, működő nevelési-fejlesztési gyakorlatokat, módszereket, amelyeket helyi adottságaink lehetővé tesznek.

A pedagógiai program

alkotója: az intézmény nevelőtestülete

benyújtója: Kovács Ágnes óvodavezető

Intézményünk adatai

Intézményünk neve: Kisvác-Középvárosi Óvoda
Intézményünk címe: 2600 Vác, Nyár u. 1.
Telefonszáma/ Faxszáma: (27) 315-419
E-mail: kisvacovi@gmail.com

Tagóvodáink adatai:

1. Központi Óvoda
Címe: 2600 Vác, Nyár u. 1.
Telefon: 27/315-419
2. Csányi krt-i tagóvoda
Címe: 2600 Vác, Dr. Csányi L. krt. 13.
Telefon: 27/311-476
3. Eötvös u-i tagóvoda
Címe: 2600 Vác, Eötvös u. 3.
Telefon: 27/317-661
4. Hársfa u-i tagóvoda
Címe: 2600 Vác, Hársfa u. 4.
Telefon: 27/314-098

Intézményvezető neve: Kovács Ágnes
Tagóvoda vezetők neve: Czugéber Istvánné
Bundik Attiláné
Bán Andrea
Moravcsik Zsuzsanna

Fenntartónk:
Vác Város Önkormányzat Képviselő-testülete
2600 Vác, Március 15. tér 11.
Telefon: 06-27-513-400

Alapító Okirat száma: 101/2013.(IV.25) – 2014. február 19-i kiegészítéssel

Gazdálkodási jogköre: önállóan működő költségvetési szerv

Az intézmény pénzügyi –gazdálkodási feladatait Vác Város Önkormányzat Gazdasági Hivatala önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv (Vác, Sziréna köz 7.) látja el.

OM azonosítója: 032736

Szakágazati besorolása: 851 020 Óvodai nevelés

Tagintézmények maximált létszám- és csoportszámai:

Csányi L. körúti Óvoda	4 csoport	76 fő
Eötvös utcai Óvoda	3 csoport	75 fő
Hársfa utcai Óvoda	4 csoport	96 fő
Nyár utcai Óvoda	3 csoport	66 fő
Kisvác-Középvárosi Óvoda összesen:	14 csoport	313 fő

I. Bevezető

Intézményünk a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család, a mi feladatunk az, hogy minden gyermek számára egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelést biztosítsunk.

Az egyéni bánásmód elvét alkalmazva csökkentjük a meglévő hátrányokat, nem adunk helyet semmiféle előítéletnek.

Óvodánk Pedagógiai Programjával, meglévő személyi és tárgyi feltételeinkkel biztosítjuk a gyermekek megfelelő fejlődését.

Céljaink meghatározásánál abból a sajátos helyzetből indultunk ki, hogy az intézmény tagóvodáinak munkáját felölelve, egységesen tükröződjön a városi sajátosságokból adódó lehetőségek kihasználása.

II. Helyzetkép az intézményről

Pest megye északi részén helyezkedik el Vác város, amely nagy történelmi múlttal rendelkező Duna-parti település.

Városunk nevezetességei - a barokk főtéren, a Magyarországon egyedüli Diadalív, a Konstantin tér a Dómmal, a védett Liget, a Duna-part - gyermekeink által látogatott helyek, ahol minden évszakban megfigyeléseket tesznek, tapasztalatokat szereznek, és ezzel is pozitív érzelmi viszony alakul ki bennük lakóhelyükkel, környezetükkel kapcsolatban, valamint elősegíti, hogy a környezetvédelemre nevelést kiemelt feladatként kezeljük.

Ennek eredményeként valamennyi tagóvodánk elnyerte a „**Madárbarát óvoda**” címet, Nyár u-i tagóvodánk pedig a „**Zöld óvoda**” cím első szintjét.

Három tagóvodánk a város központjában, egy pedig a város északi részén helyezkedik el, jól megközelíthetőek.

Épületeink megfelelő komforttal rendelkeznek, vonzó, tiszta környezetben fogadjuk a gyermekeket, akik különböző szociális és kulturális helyzetű családokból érkeznek.

A csoportok száma 14, melyek osztott, részben osztott, és vegyes életkorú gyermekek csoportjai.

Nyitva tartásunk: napi 10,5 óra.

Óvodáink nem rendelkeznek külön főző konyhával, így a város általános iskoláinak konyhája látja el étellemezésünket.

II./1. Hagyományrendszerünk

Ünnepek ápolása, egyéb hagyományaink:

- A gyermekek születésnapja
- Egyéb ünnepeink: Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Március 15., Anyák napja
- Gyermeknap – tagóvodánként
- Környezetvédelmi napok: Föld napja; Madarak és fák napja; Madárbarát program
- Dióverő ünnep
- Szüret

III. Gyermekkép

Óvodai nevelésünk alapja a gyermekközpontúság. Valljuk, hogy minden gyermek egyedi személyiség, egyénileg változó testi és lelki szükségletei vannak, ugyanakkor része egy közösségnek, szociális lény.

Olyan gyermekeké szeretnénk nevelni őket, akik tele vannak élményekkel, tudnak játszani, kiegyensúlyozottak, képesek felfedezni az őket körülvevő dolgokat, majd önállóan megoldani feladatokat.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek érzelmileg kötődjenek lakóhelyükhöz; együttműködő, elfogadó, nyitott, érdeklődő, környezettudatos szemlélettel rendelkező személyiséggé váljanak.

IV. Óvodakép

Az óvodai nevelés a családi nevelés kiegészítője.

Egész óvodai tevékenységrendszerünkkel minden gyermek számára biztosítjuk, hogy befogadó, szeretetteljes, magas színvonalú és előítéletektől mentes nevelésben részesüljön.

Az óvodapedagógus modell a gyermek számára, aki együtt él a gyerekcsoporttal, viselkedése, magatartása, egész lénye mintaként szolgál.

Óvodai nevelésünkben alapelv, hogy minden gyermeket elfogadás, tisztelet, szeretet, bizalom övezzen, az alkalmazott pedagógiai hatások mindig a gyermek személyiségéhez igazodjanak.

Tevékenységeink során gondoskodunk a gyermek egyéni, sajátos szükségleteinek kielégítéséről, érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről, a gyermeki közösségben végezhető sokszínű tevékenységekről, kiemelten a játék biztosításáról.

Célunk az egyéni és életkori sajátosságok, az egyénileg eltérő fejlődési ütem figyelembevételével az óvodás gyermek sokoldalú fejlődésének elősegítése, a gyermeki személyiség kibontakoztatása, a hátrányok csökkentése.

V. A Program nevelési feladatrendszere

V.1. Az egészség és környezeti nevelés alapelvei

V./1.1. Az egészséges életmód alakítása, egészségnevelési elvek

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének kialakítása ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Az óvodai nevelés tevékenységrendszere az alábbiakban foglalható össze:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése

- a gyermek testi fejlődésének segítése
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés, a pihenés, az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása
- ha szükséges, megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve - speciális testi, lelki gondozó, prevenciós és korrekciós feladatok ellátása.

Cél

A helyes életritmus, egészséges testi fejlődés biztosítása a családi szokások és a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembevételével.

Feladat

Nyugodt, kiegyensúlyozott élettempó kialakítása, az alvás és pihenésszükségletek kielégítése. A gyermekek egészségének védelme, edzettségének és mozgásfejlődésének biztosítása. A szervezet ellenálló képességének növelése.

A helyes testtartás elsajátítása, szükség esetén differenciált segítségnyújtással. (tartásjavító-, és lábtorna).

A kulturált étkezés illemszabályainak megismertetése, helyes táplálkozási szokások kialakítása.

(Heti zöld napok szervezése a szülők segítségével.)

Egészségmegőrző szokásaik kialakítása, az öltözködési szokások fejlesztése.

Az óvodai életritmus és a családi életrend közelítésére való törekvés.

Az óvónő – fogorvos – védőnő kapcsolatrendszerének megszervezése, a gyermekek rendszeres egészségügyi szűrése, egészségvédelemmel kapcsolatos ismereteik bővítése.

A gyermekek fejlődéséhez, és fejlesztéséhez szükséges egészséges, nyugodt, biztonságos balesetmentes környezet feltételeinek megteremtése, környezet megóvására irányuló szokások alakítása.

Párhuzamos tevékenységek gyakorlásához, elegendő idő, türelmes légkör, rugalmas napirend kialakítása.

A szokás,- és normarendszer közös kialakítása és működtetése, összehangolt munka valamennyi csoportban dolgozó óvodapedagógus és dajka között.

A gyermek önállósági törekvéseinek segítése, támogatása, a tevékenységek szóbeli megerősítése.

Tartalmi elemek

- Heti egy zöld nap minden csoportban a szülők segítségével
- Tartásjavító-, és lábtorna szervezése
- Gondolkodj egészségesen programban való részvétel
- Védőnői előadások gyermekek számára

V./1.2. A környezettudatos magatartás megalapozása

A fenntarthatóság pedagógiája egyfajta érték közvetítés, aminek keretében célunk és feladatunk az érzelmi alapok erősítése, pozitív attitűdök, szokásrendszerek kialakítása, erősítése, melyek a környezetünk és az élőlények tiszteletében fejeződnek ki.

Ezáltal a környezettudatos magatartás alapjait rakjuk le.

A környezettudatos magatartás kialakításának célja

- A közvetlen és tágabb környezet megismerése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti világ értékei iránt.
- A gyermekeket minél több (mozgásos, érzékszervi) tapasztalathoz juttassuk az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről, életkoruknak megfelelő szinten.

Feladat

- Kiemelt feladatunknak tekintjük a **természet-, és környezetvédelmi nevelés** alapjainak lerakását.
- Ezen belül kiemelt helyen szerepel a **madárvédelem** (téli madáretetés, odúk kihelyezése, madárbarát óvodakert kialakítása), a **hulladék kezelése és felhasználása** (komposztáló, palackzsugorító, papírgyűjtő kihelyezése), az **energiatakarékosság** (az óvoda minden dolgozójának feladata), az **egészséges táplálkozás** (gyümölcsnapok, befőzés), és a **helyi lakóhely megismerése**.

Tartalmi elemek

- Ősszel és tavasszal **környezetismereti sétákat, kirándulásokat** szervezünk az óvodánkba járó középső,- és nagycsoportos korú gyermekek részére.
- Természet-, és környezetvédelmi feladataink közül kiemelt az állatok gondozása, a **madárvédelem**.

Minden tagóvodánk elnyerte a „Madárbarát óvoda” címet. Törekszünk az óvodaudvar rendezésénél a madárbarát óvodakert elvárásainak figyelembevételére. Rendszeresen készítünk madáretetőket, a tél folyamán folyamatosan etetjük a madarakat. Madárodúkat helyezünk ki, melyeket minden ősszel megtisztítunk, kitakarítunk. Nem feledkezünk meg a madarak itatásáról sem. Az óvodák udvarán, kertjében madáritatók találhatóak, melyeket az év minden szakában friss vízzel töltünk fel.

- A „hulladék nem szemét” elvének gyakorlása, beépítése a gyermekek értékrendjébe fontos feladatunk. Gyermekeink évek óta újrahasznált papírra rajzolnak. Ezt megszokták, elfogadják, ismerik környezetvédelmi fontosságát.

A **szelektív hulladékgyűjtéssel** a Kukabanya füzetek segítségével ismertetjük meg a gyermekeket.

Az óvoda bejáratánál műanyagpalack zsugorítót helyeztünk el, melyet folyamatosan használunk a szülőkkel együtt.

Az óvoda kertjében komposztáló található. A szerves hulladékot mindig ide helyezzük a gyermekek közreműködésével.

- Fontos feladatunknak tartjuk az **energiatakarékosság** fontosságára folyamatosan felhívni a gyermekek figyelmét (csak a szükséges ideig folytatjuk a vizet, világítás lekapcsolása, ha nincs rá szükség... stb.)
- A **növények gondozása**, a növények fejlődésének megfigyelése érdekében – ahol lehetőség van rá – egy kis zöldéséges vagy virágos **kertet** alakítunk ki, ahol a gyermekek ültetnek, locsolnak.

A kert gondozásához, az udvar rendben tartásához a gyermekek kerti szerszámokat használnak (gereblye, kis seprű, lombseprű, lapát).

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

- Védi és óvja a növényeket az óvodában és kirándulások alkalmával.
- Meglátja a természet szépségeit és tud gyönyörködni bennük.
- Ismeri a madárvédelem, a téli madáretetés fontosságát, szeretettel gondozza az állatokat.
- Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés fontosságát, lényegét, a komposztáló hasznosságát.

- Az energiatakarékos szemlélet alapjaival rendelkezik.

V./2. Az érzelmi, az erkölcsi és a közösségi nevelés

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Cél

- A gyermekek egyéni érdekeinek, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül.
- Harmonikus személyiségfejlesztés.
- Énkép-önismeret, önértékelés fejlesztése.
- Az ingerszegény környezetből bekerülő, hátrányos helyzetű gyermekeknél a tartós, stabil, szeretetteljes kapcsolat kiépítése.

Feladat

- Az érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkör megteremtése, a befogadástól az óvodáskor végéig.
- Erkölcsi, érzelmi és akarati tulajdonságok fejlesztése: figyelmesség, egymás segítése, fegyelmezetttség, kooperáció, illemtudó viselkedés, együttérzés, kitartás, nyíltság, felelősség, feladattudat, szabálykövetés.
- Egymás iránti tolerancia kialakítása, a másság elfogadása, különösen fontos ez a szocializációs zavarokkal küzdő gyermekek esetében.
- Társas kapcsolatok alakulásának segítése, a közösségi érzés elmélyítése a gyermek-gyermek, gyermek-óvodapedagógus, gyermek-dajka viszonylatában, melyet pozitív attitűd jellemez.
- Az óvodapedagógus és az óvoda más dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése a gyermeki magatartás alakulása szempontjából legyen modell értékű.
- A nevelésünk hagyományrendszerébe beépülő, ismétlődő, közös, örömteli tevékenységek szervezésével a szülőföldhöz való kötődés és a hazaszeretet megalapozása, az összetartozás élményének erősítése.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Tartalmi elemek

- Napirend szerinti tevékenységek (játék, munka, tanulás). Biztosítjuk a beszoktatás-befogadás során a nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes, családi óvodai légkört.
- Feltárjuk az egyes gyermekek viselkedésében zavart okozó tényezőket.
- Kapcsolatteremtés, kapcsolattartás, udvarias viselkedés elemi formáinak gyakorlása.
- Munkatevékenységek terén a természetes környezet óvása.
- Közös élmények átélése (születésnapok, szereplések, ünnepélyek-kirándulások, színházlátogatások szülői igény szerint, szülői segítséggel).

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- A gyermekek aktívan vegyenek részt a közös tevékenységekben.
- Fogadják el az egyes tevékenységek által megkívánt magatartási formákat.
- Viselkedjenek tisztelettel a felnőttekkel és társaikkal szemben.
- Bizalommal forduljanak a velük foglalkozó felnőttekhez.
- Alakuljon ki szabálytudatuk és vállalják tetteik következményeit.

- Társas kapcsolataikban egyszerű konfliktusaikat legyenek képesek megoldani.
- Élményeiket és gondolataikat egyre könnyebben és árnyaltabban, választékosabban fogalmazzák meg, hogy ez által alkalmassá váljanak a másokkal való együttműködésre.
- Értsék meg és tartsák tiszteletben a társaik közötti különbségeket.
- Ismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, mely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- Szociálisan éretté válnak az iskolakezdésre.

V./3. Az anyanyelvi, - az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.

Az anyanyelv fejlesztése az óvodai nevelőtevékenység egészében benne van:

- beszélő környezettel
- helyes mintaadással
- szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével).

Lényeges, hogy az óvoda valamennyi dolgozója ennek az elvnek az értelmében kommunikáljon a gyermekekkel.

Cél

Olyan gyerekek nevelése, akik szabad önkifejezésre képesek, meg tudják fogalmazni élményeiket, tapasztalataikat, kialakul tanulási vágyuk, képességük, kreatív személyiségük.

Az életkoruknak megfelelő beszédészleléssel, beszédmegértéssel, kifejezőkészséggel rendelkezzenek.

Feladat

- Óvodánkban fontosnak tartjuk a gyermek természetes beszédkedvének fenntartását, erre való ösztönzését (kiemelten a játékban és a gyermeki mesemondások alkalmával).
- Fontos a gyermekek meghallgatása, a gyermeki kérdések támogatása, a válaszok igénylésére való nevelés (kiemelten a mese utáni közös beszélgetések alkalmával).
- Tevékenységekben az anyanyelv gazdagságának megismertetése, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése, használatának gyakorlása.
- A kognitív képességek fejlesztése az egyre pontosabb, valóság-hű észlelés, a figyelem, a képzelet, a problémamegoldó, a kreatív és az alakuló fogalmi gondolkodás fejlesztésével.
- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, célirányos bővítése.

Tartalmi elemek

- Mindennapos mesehallgatás biztosítása, bábszínház, könyvtár, színvonalas előadások látogatása.
- Csoportos formában anyanyelvi játékok játszásával, az erre való tudatos felkészüléssel biztosítjuk az anyanyelvi fejlesztést.
- A szociokulturális háttér figyelembe vételére épülő differenciált készség, képességfejlesztés, együttműködés a logopédussal és a családdal a megelőzés és a korrekció területén.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Beszédük jól érthető legyen, mondataikban jelenjenek meg a főnevek, igék, melléknevek, számnevek.

- Megfelelő tempóban, hangnemben, hangsúllyal beszéljenek kifejezve érzelmeiket, gondolataikat.
- Beszédükben jelenjenek meg az elvont fogalmak, és az ok-okozati összefüggéseket jelölő szavak.
- Mutassanak érdeklődést az új és ismeretlen kifejezések iránt.
- A könyveket szívesen nézegessék, meséljenek a képekről, élményeiket képi ábrázolásban jelenítsék meg.
- Alakuljon ki nyelvi fejlettségük, írás, olvasás iránti érdeklődésük.

VI. Az óvodai élet megszervezésének elvei

VI./1. Személyi feltételek

Dolgozóink jelenlegi létszáma: 53 fő intézményi + 3 fő Gazdasági Hivatal által foglalkoztatott dolgozó.

Felsőfokú végzettségű óvodapedagógus	27 fő
Középfokú végzettségű óvodapedagógus	2 fő
Pedagógiai asszisztens	4 fő
Nevelő munkát segítő dajka	15 fő
Karbantartó-fűtő	4 fő
Tálalókonyhás	3 fő (Gazdasági Hivatal alkalmazottja)
Óvodatitkár	1 fő

Óvodapedagógusaink szakirányú illetve szakvizsgával járó szakirányú végzettsége:

Szakirányú végzettség	
Nyelv és beszédfejlesztő pedagógus	1 fő
Gyógypedagógus, pszicho-pedagógus	1 fő
Szakvizsgával járó szakirányú végzettség	
Vezető óvodapedagógus szakvizsga	2 fő
Fejlesztő óvodapedagógusi szakvizsga	1 fő
Szakvizsga gyógypedagógiai szakterületen	1 fő
Pedagógus szakvizsga gyógytestnevelés szakirányon	1 fő

VI./1.1. Az intézmény belső továbbképzési rendszere

Tervszerű továbbképzési programunkban továbbra is szorgalmazott a helyi nevelési gyakorlatokhoz szükséges ismeret és tudás megszerzése, a megfelelő szakmai, módszertani kultúra gyarapítása.

Programunk működésének alapja az elhivatott, művelt óvodapedagógus személye, ezért tartjuk fontosnak az önképzést és továbbképzést. Intézményünkben a szakmai munkát, a pedagógiai munka színvonalának emelését munkaközösségek segítik, melyeknek témája az aktuális igényekhez és a Pedagógiai Programhoz igazodik.

Megfigyeléseket, feltáró-elemző munkát végeznek, módszertani ajánlásokat adnak a nevelőtestületnek, a jelentkező feladatok megoldását konzultációkkal segítik.

A tagóvodák Szakmai Munkaközösségének együttműködése intézményünk szakmai szervezetfejlesztésének meghatározó bázisa, mely belső továbbképzések lehetőségét teremti meg az alábbi témakörökben:

- munkaközösségek által kidolgozott szakmai anyagok publikálása
- helyi szakmai tapasztalatok átadása a munkaközösségek között.

Továbbképzések elvégzése után a szerzett ismereteket az óvónők az óvodavezető iránymutatása alapján, óvodán vagy tagóvodán belül ismertetik.

Tagóvodán belül a Szakmai Munkaközösség vezető irányításával, előre tervezett időpontban – Szakmai Munkaközösségi foglalkozáson – adják át új ismereteiket, tapasztalataikat.

Az óvodavezető kérése alapján nevelőtestületi értekezlet keretében ismertetik az új módszereket, eljárásokat, a továbbképzéseken tanultakat a nevelőtestület előtt.

VI./2. Tárgyi adottságok és feltételek

Hársfa utcai tagóvodánk 1977-ben épült. Csányi krt.-i tagóvodánk bölcsődének épült 1964-ben, 1994-től működik óvodaként, időközben egy szép tornaszobával is bővült. Nyár utcai tagóvodánkat 1979-ben alakították át óvodává, majd 1980-ban egy különálló tornaszoba épült hozzá, mely most már teljes felújításra szorul. Eötvös utcai tagóvodánk épülete több mint 100 éves, felújítva 1975-ben és 2005-ben volt.

Az óvodák állagának javítása folyamatos feladat.

Komfortfokozatuk jó, szép környezetben található.

A kiszolgáló helyiségek megfelelőek. A tálaló konyhák felszerelése folyamatos pótlást igényel.

Eötvös u-i tagóvodánk kivételével játszóudvari lehetőségeink jók, nagy zöldterülettel és árnyékot adó fákkal járulnak hozzá a gyermekek jó közérzetéhez.

Az udvaron ügyességet és mozgást fejlesztő játékszerek vannak, melyeket folyamatosan kell pótolni, kiegészíteni természetes anyagból készült és EU szabványnak megfelelő játékokkal.

A program megvalósításához szükséges alapvető tárgyi feltételek biztosítottak.

A meglévő eszközök karbantartása, pótlása folyamatosan szükséges.

Az eszközöket a költségvetésből, pályázatok útján, a szülők és alapítványaink segítségével szereztük be és a továbbiakban is igyekszünk fejleszteni.

Helyiségek funkciója	Száma	Felszereltsége
Csoportszobák	14	A program megvalósításához szükséges eszközök, tárgyak
Öltözők	13	Öltözőszekrények
Mosdók	13	Gyermekméretű WC-k és mosdókagylók, zuhanytálca
Tornaszoba	2	Mozgásfejlesztő eszközök
Logopédiai szoba	2	Anyanyelvi fejlesztéshez szükséges eszközök
Nevelői szoba (2 tagóvodában a logopédiai foglalkozás kijelölt helye is)	4	Célszerű berendezéssel, számítógép, nyomtató, telefon, fax, internet hozzáférés
Iroda helyiségek	2	Számítógép, nyomtató, telefon, fax, internet hozzáférés, fénymásoló, projektor, laptop
Eszköztár, szertár	4	Szükséges eszközök, könyvállomány
Tálalókonyha és hozzátartozó helyiségek	5	HACCP közétkeztetési minőségbiztosítási rendszernek megfelelő berendezés
Játék és egyéb tároló helyiségek	4	Udvari játékok
Felnőtt öltöző	4	Öltözőszekrények
Mosókonyha	4	Szükséges felszerelések
Udvar	5	Számos mozgásfejlesztő játék, gumitégla burkolattal ellátott játszóterület, füves terület, gyöngykavicszal leszórt terület.

VI./3. Az óvodai élet megszervezése

Óvodáinkban a gyermekek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket.

Megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósul meg.

Az óvodai napirendünket a folyamatosság és a rugalmasság jellemzi. Igazodik a gyermekek egyéni szükségleteihez, és kiemelt helyet kap benne a gyermeki játék.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.

Az óvodai nevelés csak a helyi nevelési program alapján történhet és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magában foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg.

Az óvoda teljes nyitvatartási idejében a gyermekekkel történő foglalkozásokat óvodapedagógus irányítja.

VI./3.1. Napirend

- 6³⁰-7⁰⁰-7³⁰ Szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek összevont csoportban.
- 7⁰⁰-7³⁰-10³⁰ Párhuzamos tevékenységek: gyülekezés, szabad játék, szabadon választott tevékenység, testápolás, tízórai, óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek.
Mindennapos mese, mindennapos testnevelés. Kötelező testnevelés heti egy alkalommal.
- 10³⁰-12³⁰ Udvari játék, levegőzés. Öltözködés, testápolás, ebéd.
- 12³⁰-14³⁰ Előkészület a pihenéshez, pihenés, egyéni szükséglethez igazodó ébredés.
- 14³⁰-16³⁰ Párhuzamos tevékenységek: öltözködés, testápolás, uzsonna,, szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek lehetőség szerint az udvaron.
- 16³⁰-17⁰⁰ Szabad játék, szabadon választott tevékenység, óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek összevont csoportban – lehetőség szerint az udvaron.

VI./3.2. Hetirend

A heti rend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportokban, és lehetőséget nyújt az óvodások napi életének megszervezéséhez. A beszoktatás idején ügyelünk a rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti-rend összeállítására. Később az iskolára való felkészítés feladatai a heti rend pontosabb betartását kívánják meg.

A heti rend tevékenységrendszere az alapprogram által szabályozott. Óvodánkban a tevékenységek szervezése kötött és kötetlen, kezdeményezésen alapuló formában valósul meg, leginkább azonban a kezdeményezés által szervezett tevékenység dominál.

A szervezett tanulás munkaformái frontális, mikro csoportos, kooperatív, egyéni és páros munkaformákon keresztül valósul meg.

A hét napjain az óvónők választása és az aktualitás alapján szervezzük az alábbi tevékenységeket kötött vagy kötetlen formában, komplexitásra törekedve, a gyermekek kompetenciáinak fejlesztése érdekében:

- Verselés, mesélés
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
- Mozgás
- A külső világ tevékeny megismerése (környezet, környezetvédelmi és matematikai tapasztalatok)

VII. A nevelőmunka tervezése

VII./1. A pedagógiai munka dokumentációi

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző – kötelező –, továbbá az óvodapedagógusok által készített – nem kötelező – feljegyzések, dokumentumok is szolgálják.

Cél

Tudatos, tervszerű, a gyermekek fejlettségének megfelelő nevelési terv készítése.

Formailag

Többnyire az elkészített táblázatokat kézírással töltjük ki, vagy számítógépen készül. Az így készült A/4-es lapok a naplóba kerülnek lefűzésre. A jegyzőkönyvek, a jelenléti ívek, események fotói, vagy az elkészített ajándékok, vagy azok rajzai csatolhatóak.

Tartalmilag

Az év elején készített helyzetelemzésnek, ill. a személyiséglapon rögzített fejlettségi szintnek kell alapot adnia a gyermek differenciált fejlesztéséhez.

Ennek érdekében a Csoportnaplóban negyedéves ciklusokban tervezünk az alábbi területeken.

- Nevelési feladatok
- Ünnepek és hagyományok
- Szervezési feladatok
- Balesetvédelem
- A fejlődést elősegítő tartalmak

Mindezekről a ciklusok végén értékelő feljegyzéseket készítünk, melyre építjük a következő időszak terveit.

VII./2. A gyermekek fejlettségállapotának mérése

A gyermekek óvodai felvételétől, óvodai életének megkezdésétől kezdve a következő pedagógiai eljárásokat alkalmazzuk fejlődésük nyomon követésére:

- Anamnézis felvétele az óvodába lépéskor
- Évente legalább kétszer fejlettségi szint mérése a fejlődési napló alapján
- Társas kapcsolatok alakulása, szociometriai felmérés (időpont, játék leírása, értékelése, célja, feladata)
- A csoportfejlesztés feladatai, terve, egyéni differenciált fejlesztés meghatározása a mindenkori mérések alapján.

VIII. Az óvodai élet tevékenységformái

VIII./1. Játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze.

A játék a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan ki kell elégülnie.

A kisgyermek első valódi játszótársa a családban és az óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad.

A játékhoz megfelelő helyre és egyszerű, alakítható eszközökre, játékszerekre van szükség.

Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlétkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőséget biztosítson a különböző játékformákhoz.

Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabad játék túlsúlyának érvényesülését.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az indirekt irányítás meglétét.

Valamennyi tagóvodában biztosítani kell a játék túlsúlyának érvényesülését.

A játék kiemelt jelentőségének meg kell mutatkoznia az óvodák napirendjében és időbeosztásában is.

A játék fejlesztőhatására a nap folyamán végig, minden tevékenységformában alapozunk, hiszen ez által fejlődik a gyermek mozgása, értelmi képességei, kreativitása.

A játékot kísérő érzelmek közlési vágyat ébresztenek, így anyanyelvi nevelésünknek is ez a legfőbb színtere.

A játékban válnak közelivé és elfogadhatóvá a viselkedési szabályok, fejlődnek a gyermekek társas kapcsolatai.

Cél

Minden gyermek találja meg az életkorának, érdeklődésének megfelelő játéktevékenységet, érzelmi biztonságban, önfeledten játsszon.

A játék személyiségfejlesztő hatásának kibontakoztatása.

A gyermekek egyéni képességeinek, aktuális állapotának megfelelően személyiségük egészének fejlesztése, differenciált, egyéni bánásmód alkalmazása.

A játékban rejlő nevelő,- fejlesztő lehetőségek tudatos kihasználása, előtérbe helyezése.

Feladat

A szabad játék elsődlegességének biztosítása, a tevékenységek közötti harmonikus arányok megteremtése.

Inger-gazdag, kíváncsiságot ébresztő, mobilizálható játéktér, környezet kialakítása, a játékok elérhető helyen történő elhelyezése.

A szűkebb és tágabb környezetükből szerzett egyéni és közös élmények és tapasztalatok feldolgozásának biztosítása.

A 3 – 7 éves korban megjelenő játékfajták tartalmának, eszközeinek gazdagítása a gyermekek egyéni fejlettségének figyelembe vételével.

Játékirányítást segítő pedagógiai, pszichológiai szakértelem, módszertani kultúra gazdagítása.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenlétével az indirekt irányítás alkalmazása a gyermekek optimális személyiségfejlődésének biztosítása érdekében.

Tudatosan megengedő, támogató biztonságot adó jelenléttel, nyugodt légkör megteremtésével és a játék közösen elfogadott normáinak indirekt képviselésével a beszédvágy motiválása.

A szociális, társas magatartás fejlesztése, a másság elfogadása, a konfliktushelyzetek megfelelő megoldásának gyakorlása a játék által.

Baráti kapcsolatok kialakulásának elősegítése.

Tartalom

A nyugodt, derűs játékhoz szükséges feltételeket folyamatosan biztosítjuk a gyermekek számára:

- Hely

- Idő
- Eszköz
- Tapasztalatszerzés, élmények

A csoportokban vannak kialakított állandó játékhelyek, amelyek a gyermeki igénytől függően mobilizálhatóak. A játéktémák megválasztásánál, kialakításánál nagymértékben és rugalmasan a gyermeki ötletekre alapozunk.

A játék színtere nem szűkül le a csoportszobára, igyekszünk minél több lehetőséget megragadni az udvaron való tartózkodásra, a szabad levegőn történő tevékenykedésekre. Itt közvetlen kapcsolatba kerülnek a gyerekek a különböző anyagokkal (víz, homok, kavics, ágak). Formálhatják azokat, tevékenykedhetnek velük, felhasználhatják játékigényüknek, ötleteiknek megfelelően.

Minden játékhoz biztosítjuk a szükséges eszközöket. A gyermekek számára hozzáférhető helyen, átlátható rendszerben helyezük el a játékszereket. Olyan szokásrendszert alakítunk ki, amelyben a gyermekek az eszközöket önállóan használják és helyezik vissza a helyükre.

Ezáltal alakítjuk igényességüket is.

A pedagógusok, a pedagógiai munkát segítő munkatársak és a szülők feladata is, hogy a gyermeknek a szabad játékhoz való jogát biztosítsa.

Szükséges a folyamatos megerősítés, segítségadás, a konfliktusok feloldásának segítése és az eszközök biztosítása. A gyermekek szabad játéka leggyakrabban közösségi játék, de tisztelnünk kell az egyedül játszókat is. A szabad játékba csak az adott gyermek és szituáció ismeretében avatkozhatunk be.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Képesek több napon keresztül kitaróan, ugyanazon játéktémában együtt játszani.
- A gyermek képes nyugodtan, elmélyülten, huzamosabb ideig játszani.
- Játékfajták közül a szerep-, és szabályjáték a domináns.
- Képes szerepvállalásra és a szerepek elosztására.
- Képes megérteni és elfogadni játszótársai elgondolásait.
- Tud vigyázni a játékeszközök és könyvek épségére.
- Képes kivárni, amíg rá kerül a sor a játék során.
- Le tud mondani egy-egy kedves játékszerről.
- Képes olyan játékhelyzeteket létrehozni, amelyeket élményei alapján jelenít meg, az eszközök, szerepek kiosztását is önállóan végzik.
- Igényükké válik a társakkal való együttműködés.
- Toleráns, megértő magatartás jellemzi, mely folyamán társait és a kisebbeket segíti.

VIII./2. Verselés, mesélés

Valamennyi óvodában az érzelmi biztonság megadásának s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket adnak.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és sok alkalmat, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője.

A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének.

Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső

képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodáinkban a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi művek szerepelnek az irodalmi anyagokban.

Cél

A gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, a pozitív személyiségjegyek megalapozása a mese és a vers segítségével.

Az óvónő által kezdeményezett mese, vers jelentsen a gyermekek számára örömforrást, tudjanak csendben, figyelmesen mesét hallgatni, hogy a belső képalkotás jelei minden gyermekben kialakuljanak.

A mese legyen a gyermekek élményfeldolgozásának egyik legjelentősebb formája.

Feladat

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása, klasszikus és kortárs irodalmi művek kiválasztása.

A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése a versekkel, mondókákkal, nyelvtörökkel.

Beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása, figyelembe véve a gyermeki személyiségvonásokat és szükségleteket (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok).

Tartalom

Az érzelmi biztonság megadásának és az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, versek.

Képeskönyvet nézegetni, képekről beszélgetni, gyermeki mesét hallgatni kisebb csoportokban jó. A gyermekek bábozása, meserészletek megelevenítése maga is játék, tehát kis csoportos, spontán együttléteket kíván.

A csoport teljes részvétele – a nyugalom, a csend megteremtése, a „kivételes alkalom” jelleg mesehallgatáskor kívánatos. Az igazi meséhez csend szükséges. Lényeges, hogy minden gyermek érezze, hogy a mesehallgatás a nap lényeges eseménye.

A mese tájékoztatja a gyermeket a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyairól, a lehetséges megfelelő viselkedésformákról.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Tud, és szívesen mondogat 5-6 verset, mondókát
- Tud néhány rövid mesét elmondani (kitalált és ismert történetet is)
- Tud érthetően, tisztán beszélni
- Folyamatosan, összefüggő mondatokkal fejezi ki magát
- Olyan szókinccsel rendelkezik, amellyel érthetően ki tudja fejezni gondolatait
- Van türelme végighallgatni a mesét, verseket
- Tud mesét, történetet kitalálni
- Szereti, és értéknek tartja a könyveket
- Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz szükséges szokások

VIII./3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodáinkban a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik a gyermekek zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

A felnőtt minta utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

Cél

A gyermekekkel megszerettetni a zenét, a dalokat, az éneklést, a mondókázást.

Fejlesztani esztétikai érzéküket, zenei hallásukat, mozgáskultúrájukat és ritmusérzéküket.

Megéreztetni a közös éneklés, a közös játék örömét.

A gyermekeket minél több olyan zenei élményhez juttatni, ami a zenei anyanyelvüket megalapozhatja.

Az énekes játékok, dalok megszerettetése, tiszta éneklésre nevelés.

Feladat

A felhasznált zenei anyag igényes és az adott csoport képességszintjének megfelelő kiválogatása.

Érzelmi motiváltság biztosítása megfelelő zenei légkör kialakításával.

A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, zenei emlékezetének, mozgáskultúrájának, zenei improvizációjának fejlesztése változatos tevékenységekkel, játékokkal, eszközökkel.

A közös éneklés, a közösen játszott énekes játékok megszerettetése.

Tartalom

Óvodáinkban a dalanyag feldolgozása „Forrai Katalin: Ének az óvodában” c. szakirodalma alapján történik.

Az óvónők a nap folyamán többször is nyújtanak zenei élményeket a gyermekek számára: játék közben, altatáskor, gondozási feladatok ellátásánál stb....

A tudatosan szervezett tanulási tevékenységekben ezeket megerősítjük, rendezzük.

A pedagógusok által tervezett jellegzetes zenei tartalmak:

- a környezet hangjainak megfigyelése
- népi mondókák, ölbeli játékok, népi énekes játékok
- dalos játékok
- az elemi zenei képességek fejlesztése (éneklési készség, zenei hallás, ritmusérzék)
- zenehallgatási készség kialakítása (népdal, műdal, ünnepekhez kapcsolódó dalok)
- mozgás kultúra, tánc, néptánc elemei
- hangszerekkel való ismerkedés

Az egyéni foglalkozást is igénylő gyermekkel az óvónők alkalmanként külön is énekelnek.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Tud és kezdeményez dalos játékokat, képes irányítás nélkül is eljátszani néhányat.
- Mer és tud egyénileg és csoportosan énekelni.
- Zenehallgatásra szánt műveket szívesen hallgat.

- Megkülönbözteti a zenei fogalompárokat.
- Tud ritmust, dallamot rögtönözni, visszaadni, mozgással, járással, tapssal.
- Érti az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.
- Ütőhangszereket használ: lüktetést, ritmust, motívumhangsúlyt kiemelni képes.
- Felismeri a tanult dalokat dúdolásról, hangszerjátékról, jellegzetes részletekről.
- Képes dallambujtatást végezni.

VIII./4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. Óvodásaink számára a szabad rajzolás az egyik legjelentősebb önkifejezési mód, mely során a gyermek „sémákat”, vagy másképpen szimbólumokat használ. A „sémák” alapformák, amelyek a valóságról szerzett tapasztalatok során folyamatosan gazdagodnak. A papíron nyomot hagyó rajzeszközök (ceruzák, tollak, zsírkréták, stb.) a funkció öröm érzését keltik a firkáló gyermekekben.

A különböző motívumok szabad kombinálásával jut el a gyermek a formáig, majd a kompozíciók megalkotásáig. Amit a világról tud, ábrázolásában is el tudja mesélni, amit nem tud ábrázolni, azt hozzámeséli.

Cél

A gyermeki ábrázolás, a belső kép gazdagítása alkotó légkör megteremtésével.

A gyermekek tér-, forma-, szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, a szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

A finommozgás pontosabbá, könnyedebbé tétele.

Feladat

Az önálló gyermeki alkotó tevékenység feltételeinek megteremtése, örömteli alkotólégkör kialakítása.

Önértékelésre, egymás munkájának megbecsülésére nevelés.

Az ábrázolási tevékenységében lassan fejlődő, (diszgráfia tüneteit mutató) gyermekek egyéni fejlesztése, folyamatos jelzés a szakemberek felé.

Az eszközök helyes használatának megtanítása.

Különböző anyagokkal való ismerkedés lehetőségeinek megteremtése.

A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka különböző technikai alapelemeinek, munkafogásainak megismertetése.

A gyermekek minél több természetes anyaggal való megismertetése.

Az egyéni kedv szerinti munkálkodás feltételeinek biztosítása, a fantázia szárnyalásának megengedése, közben a beszélő környezet megteremtése, érzelmek megnyilvánulási lehetőségeinek biztosítása.

Az épített és természeti környezetük szépségeinek megláttatása.

Tartalom

Az ábrázoló tevékenységek szervezésénél a gyermekek kíváncsiságára, egyéni képességeire építünk.

Biztosítjuk a szabad választás lehetőségét anyagban, témában, technikában egyaránt.

Az ábrázoló tevékenység során a gyermekek megjeleníthetik saját egyéniségüket, fantázia-, és élményvilágukat, érzelmeiket, vágyaikat. Ezáltal az ábrázolás az önkifejezés és a gyermek megismerésének eszközévé válik. A gyermek saját szintjén, saját elgondolása szerint, saját élményeit alkotja újra. Ebben csak akkor segítjük, irányítjuk, ha elakad, igazodva a gyermek egyéni fejlettségéhez, képességéhez.

Maga a tevékenység és ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, nem az elkészült mű, a produktum.

Ennek alapfeltétele:

- Az ábrázoló tevékenység minden eszközét a gyermekek számára elérhető helyen helyezük el.
- A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás eszközei a csoportszobákban egy állandó helyen, folyamatosan elérhető módon vannak elhelyezve. A gyermekek önállóan, szabadon használhatják az eszközöket a nap folyamán bármikor. Így lehetőségük nyílik egy- egy játéktevékenységhez szükséges kiegészítő tárgy azonnali elkészítésére.
- Igyekszünk biztosítani minőségben megfelelő eszközöket, amelyek célszerűek, praktikusak.
- A szülőket is arra ösztönözzük, hogy otthon is adjanak lehetőséget gyermeküknek az ábrázolásra, kész alkotásaikat megőrizték, örüljenek neki.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Képes önálló képalakításra, témaválasztásra.
- A színeket, formákat változatosan használja.
- Ismeri a színeket.
- Képes közös alkotás elkészítésére.
- Jártassága, készsége kialakult az eszközök használatában: ceruzafogás, ecsetkezelés, ollóhasználat.
- Képes különböző technikák alkalmazására.
- Ábrázolása változatos színeket és tagoltságot mutat.
- Emberábrázolása jól fejlett.
- Tud formákat nyírni, hajtogatni, ragasztani.
- Tud különféle technikával képet alkotni.

VIII./5. Mozgás

A rendszeres testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok a pszicho-motoros képességek kialakításának és formálásának eszközei.

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltató-, és finom mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének a szakasza. Ezt változatos és örömteli gyakorlati formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező hatása egymásra.

A mozgásos játékok rendszeres alkalmazása kedvezően hat az erő és állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, kiegészítik a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységet kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együttesen hatnak a gyermek személyiségének fejlődésére (pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás).

A szabad játékon belüli spontán mozgásos tevékenységekre és az egészségfejlesztő irányított testmozgásra az óvodai élet minden napján, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására és a szabad levegő kihasználására.

Cél

A gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában.

A természetes mozgáskedv fenntartása, a mozgásigény kielégítése, a mozgás megszerettetése.

A gyermeki szervezet növekedésének, teherbíró képességének kedvező befolyásolása.

Az egészséges életvitel, az egészséges életmódhoz szükséges készségek, jártasságok alapozása, és a mozgáskultúra iránti érdeklődés felkeltése.

Feladat

Rendszeres, mindennapi mozgással, az egészséges életmódot erősítő tevékenységek biztosítása, az egészséges életvitel kialakítása, a gyermekek egészségének megőrzése, edzése.

A játékos mozgás, torna által a mozgásigény kielégítése, felkeltése mozgáskultúra fejlesztése, az egyéni szükségletek és képességek figyelembe vételével.

Harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése, a mozgástapasztalatok bővítése, a mozgáskészség alakítása, mozgásra készítő biztonságos környezet kialakítása.

Játékos mozgásban az értelmi és szociális képességek, társra figyelés fejlesztése.

Testi képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség), fizikai erőnlét a koordinációs készségek, és a térérzékelés tudatos fejlesztése.

Az egyéni lemaradásokat kompenzáló speciális mozgásos játékok közvetítése, a hátránnyal küzdő gyermekeknél biztonságban végezhető mozgásélmény feltételeinek megteremtése, a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Tartalom

1. Spontán, szabad mozgások:

- Természetes és egyéb mozgások: fogójátékok, mászások, gurulások, járások, futások, bújócskák, labdajátékok
- Mozgásos népi játékok: ugróiskola, szembekötősdí, különböző ügyességi és erőösszemérő játékok

2. Az óvónők által tervezett, irányított testnevelések:

- Mindennapi testnevelés: játékos formában, elsősorban mozgásos szabályjátékok játszása
- Testnevelés foglalkozás:
  - o Biztonságos, balesetmentes feltételek megteremtése
  - o Foglalkozás előtt portalanítás, szellőztetés
  - o Praktikus, a szabad mozgást lehetővé tevő tornaruha, biztonságos tornacipő minden gyermeknek
  - o Mozgáselemek elsajátításához szükséges tornaszerek, eszközök
  - o Játékos hangvétel, kevés várakozási idő, érthető utasítások, pozitív megerősítés alkalmazása a fejlesztés hatékonysága érdekében

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Rövidtávon kitartóan tud futni, képes 50- 100 métert kocogni.
- Képes egyensúlyozó járásra többféle módon.
- Tud helyben labdát pattogtatni, egykezes felsődobással célba dobni.
- A két kézzel feldobott labdát két kézzel el tudja kapni.
- Szeret mozogni, kitartó a mozgásos játékokban.
- Képes a térben való tájékozódásra, ismeri az irányokat.
- Egyszerű fogó-, és futójátékot önállóan is tud játszani.
- Képes a szabályok megértésére és betartására a versenyjátékoknál.
- Tud figyelni és alkalmazkodni társaihoz.

- Mozgása összerendezett, kialakult a nagymozgása, finommozgása, egyensúlyészlelése.
- A természetes mozgások (csúszás, kúszás, mászás, dobás) technikáit ismeri.

VIII./6. A külső világ tevékeny megismerése

A környezettel való ismerkedés az óvodai nevelés egészében érvényesülő feladat.

Törekvésünk, hogy a gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerezzen a szűkebb és tágabb természeti -, emberi- tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól.

A valóság felfedezése során alakuljon ki pozitív érzelmi viszonya a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok szokások a családi a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek, és azokat tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

Valamennyi óvodában feladatunk a gyermekek számára a környezet tevékeny megismerésének széleskörű támogatása. Elegendő alkalmat, időt, helyet és eszközt kell biztosítanunk a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak kialakítására. Miközben elő kell segíteni a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításban.

A környezeti nevelés általában a környezeti kultúra megélését és átadását jelenti. Az élő és élettelen környezetünkkel való harmonikus együttélést, életmódot, gondolkodást, viselkedésmódot, szokást és értékrendszert. Mindezek kialakítására legalkalmasabb az óvodáskor, mely ideális és fontos szakasza a környezeti nevelésnek, hiszen a szokások már a korai életszakaszban kialakulnak, s az egész életre szóló élmények, benyomások, szokások alapvetően meghatározzák a leendő felnőtt környezeti gondolkodását, környezet- és természetvédelmi szemléletét és környezettudatos magatartását.

VIII./6.1. Környezeti nevelés

Cél

A természeti-, és társadalmi környezethez való pozitív érzelmi viszonyulás megalapozása, az élő és élettelen világ megismertetése, megszerettetése.

Feladat

A gyermek meglévő tapasztalataira, élményeire, kíváncsiságára, megismerési vágyára, sokoldalú érzékelésén alapuló érdeklődésére építés. A természeti és szűkebb lakókörnyezetükhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása.

Több érzékszervre ható, és cselekvés közben felfedezett környezeti tapasztalatszerzés feltételeinek megteremtése, a spontán szerzett tapasztalatok rendszerezése, bővítése mellett ezek különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlásának biztosítása.

Tanulási készségeket, képességeket meghatározó részfunkciók tudatos fejlesztése alkalmi, folyamatos megfigyelés, gyűjtés, szimulációs játékok közben.

A környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban a spontán és irányított beszélgetéssel, önérvényesítő törekvések segítése, anyanyelvi-értelmi nevelés megvalósítása.

A gyermekek önálló véleményalkotási, döntési képességeinek fejlesztése a kortárs kapcsolatokban és a környezet átalakításában.

A beszélő környezet megteremtése, a természetes beszéd és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése és a gyermeki kérdések támogatása.

Tartalom

A környezeti nevelés színterét nehéz szétválasztani a többi nevelési területtől, szinte körbefogja azokat, ezért az évszakok témakörét alapul véve tervezzük és szervezzük óvodai életünket. A négy évszak ritmikusságára, változásaira, a hónapok aktuális eseményeire építünk.

Feladatainkat a gyermekek spontán érdeklődésére alapozva, illetve korosztálynak megfelelően a gyermekekkel együtt tervezzük meg.

A gyűjtő munkákba a szülőket is aktívan bevonjuk.

Tervezésünk során a környezeti nevelés szorosan összekapcsolódik a matematikai ismeretszerzéssel, hiszen nagyon sok matematikai jellegű tapasztalatot szereznek a gyerekek, és ezeket a többi tevékenységekben is alkalmazzák. Ezáltal alakul ítélőképességük, fejlődik tér-, sík-, és mennyiség szemléletük.

Komplex foglalkozásaink magukban foglalják a testápolástól a közlekedésig, a család fogalmától a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermeknek támpontot nyújthat a környezetében meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához. Ezek a tervezett kezdeményezések, illetve spontán ismeretszerzések a nap bármely szakában megvalósíthatóak. Lehetőséget adunk a gyermekek önálló véleményalkotására, döntési képességeik fejlődésére, a környezet alakításában.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Ismeri a testrészek neveit, helyét, funkcióját, igényes teste tisztaságára
- Különbséget tud tenni évszakok között, ismeri az évszakok jellemzőit
- Felismeri az időrendiséget, oksági viszonyokat, a napszakok tevékenységeit
- Ismeri a háziállatokat, vadállatokat, jellemzőit, azonosságait és különbségeit
- Tudja saját nevét, életkorát, lakcímét, szülei nevét, óvodája nevét
- Különbséget tud tenni évszakok és napszakok között
- Ismeri a gyűjtőfogalmakat: ember, állat, növény, tárgy
- Gyakorlott az elemi közlekedési szabályok betartásában: járda, úttest, zebra, közlekedési lámpa
- Védi és óvja a növényeket az óvodában és kirándulások alkalmával
- Meglátja a természet szépségeit és tud gyönyörködni bennük
- Ismeri a madárvédelem, a téli madáretetés, a folyamatos madáritatás fontosságát, szeretettel gondozza az állatokat
- Ismeri a szelektív hulladékgyűjtés fontosságát, lényegét, a komposztáló hasznosságát
- Az energiatakarékos szemlélet alapjaival rendelkezik

VIII./6.2. Matematikai nevelés

Cél

A gyermekek rendelkezzenek életkoruknak és egyéni fejlettségüknek megfelelően sokoldalú érzékszervi megtapasztalásból eredő mennyiségi, formai, és kiterjedésekkel összefüggő ismeretekkel, készségekkel, tapasztalataikat tevékenységekben tudják alkalmazni.

Matematikai nevelésünk célja nem kész ismeretek megtanulása, hanem a felderítés, kutatás, keresés, a problémamegoldás.

Az óvodai élet minden tevékenységi formájában megkeressük a matematikai tapasztalatszerzés lehetőségeit.

Feladat

A gyermekek spontán és irányított helyzetekből adódó matematikai tapasztalatszerzés útján történő érdeklődésének felkeltése.

Pozitív viszony kialakítása, a problémahelyzetek megoldásához a logikus gondolkodás megalapozása, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, tevékenységekben, élethelyzetekben való gyakorlása.

A kognitív képességek cselekvés során történő fejlesztése, különös tekintettel az érzékelés, észlelés, emlékezés, megértés fejlesztésére.

A gyermeki tevékenység változatos formáinak (egyéni, páros, mikro csoportos) biztosítása, a cselekvéses tanulásból adódó tapasztalatok összegzése.

A gyermekek önálló véleményalkotásának, döntési képességének megalapozása, sajátos logikájának elfogadása, egymás véleményének meghallgatásával, kortárs kapcsolatokban, és problémahelyzetekben.

A gyermekek aktív, passzív szókincsének, mennyiségi-minőségi gyarapítása, a fogalmak, relációk körének és tartalmának bővítése, új fogalomrendszer kialakítása. A gondolatok, a problémamegfogalmazás pontos, egyértelmű, a gyermekek számára érthető közvetítése.

A gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése, differenciált képességfejlesztés.

Tartalom

A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatokhoz juttatjuk a gyermekeket, melyeket tevékenységekben alkalmazhatnak.

A matematikai nevelés a külső világ megismerésének tevékeny része, az analízis-szintézis, konkretizálás, elvonatkoztatás, gondolkodási műveletek alkalmazásának gyakorlati lehetősége. A gyermekekkel a környező valóságot, a természet törvényszerűségeit és összefüggéseit ismertetjük meg. Megalapozzuk a logikus gondolkodást.

Matematikai érdeklődésüket folyamatosan kielégítjük, élményeket, eszközöket biztosítunk a tapasztalatszerzéshez.

Szemléletüket úgy formáljuk, hogy gondolkodási műveleteik, készségeik, képességeik fejlődjenek.

Megismertetjük gyermekeinket: mennyiségi viszonyokkal, a színekkel, halmazokkal, tő- és sorszámnevekkel, egyszerű labirintus játékokkal, ritmikus sorokkal, a pár fogalmával, variációs lehetőségekkel, egyszerű és bonyolultabb társasjátékokkal, a tükörkép fogalmával, a relációkkal, az irányokkal, névutókkal, a kiterjedésekkel, tér és síkmértani formákkal és egyéb gyűjtőfogalmakkal.

A gyermekek által kezdeményezett játék kínálta lehetőségekben folyamatosan figyeljük ötleteiket, alakítjuk gondolkodásmódjukat. A matematikai nyelv használatával példát adunk a gyerekeknek, amellyel konkrét tapasztalataik megfogalmazására biztatjuk őket. Biztosítjuk a választás lehetőségét a különböző játéktevékenységekben, amelyekben lehetőséget adunk az önálló gondolkodásra, szabályalkotásra. Tudatosan figyelünk arra, hogy a gyermekek találjanak megoldásokat egy-egy számukra problémát jelentő helyzetben.

A differenciált fejlesztést mikro csoportos foglalkozás keretein belül valósítjuk meg.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- Tud mennyiség, nagyság, szín, forma szerint összehasonlítani, csoportosítani.
- Elemi mennyiségi, alak, nagyságbeli, tér-, és síkbeli ismeretekkel rendelkezik.

- Tud 10-es számkörben számlálni, bontani, részhalmazokat egyesíteni.
- Meg tudja állapítani a több, kevesebb, ugyanannyit.
- Helyesen használja a tő- és sorszámneveket.
- Felismeri a környezetében lévő elemi matematikai összefüggéseket.
- Biztonságosan mozog 10-es számkörben.
- Érti és helyesen alkalmazza az összehasonlítást kifejező szavakat, relációkat.
- Felismeri az alapvető geometriai formákat, azok jellemző jegyeit, azonosságukat, különbözőségüket.
- Kialakul az alapvető helyzetek, relációk, az irányok megkülönböztetése, a balról-jobbra való haladási irány követése.

VIII./7. Munka jellegű tevékenységek

Az óvodás korú gyermek óvodai életében a munka jellegű tevékenységek, a kooperatív tanulási formán keresztül fontos szerepet kapnak.

A gyermekek aktív részvételével és érdeklődésével a munka jellegű tevékenységekben kreatívan fejlesztjük a gyermekek együttműködési készségét.

Cél

A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, amelyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelelességteljesítését.

Feladat

A munkavégzéshez alapvető feltételek biztosítása (idő, hely, eszköz, légkör).

A gyermekek önkéntesen, önállóan, örömmel, képességeik szerint végezhessek a személyükkel kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a közösség érdekében végzett munkatevékenységet. Aktív-cselekvő részvétellel a munkavégzés lépéseinek elsajátítása.

Tudatos pedagógiai munka során a munkavégzéshez szükséges szokások kialakítása és betartásának, konkrét, reális, fejlesztő értékelése. Az iskolakezdéshez szükséges munkaérettség kialakítása.

Saját és mások munkájának elismerésére, megbecsülésére nevelés.

Önálló véleményalkotás, döntési képesség fejlesztése kortárs kapcsolatokban, együttműködés közben.

A közösségért végzett munkák vállalásánál jelenjen meg a helyes önértékelés és önbizalom.

Beszélő környezet biztosítása, a kommunikációs kedv fenntartása, a gyermeki kérdések támogatása a munkavégzés során.

Tartalom

Önkiszolgáló munka

Az önkiszolgáló munka a gyermekek természetes, mindennapi szükségleteinek önálló kielégítését, valamint környezetünk rendjének megőrzését és helyreállítását jelenti. Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés munkát jelent a gyermek számára, az önkiszolgálás során képességek, kialakult szokások adják az alapját a naposi és a projekt munkának.

Önkiszolgáló munkák: - öltözködés, vetkőzés
 - testápolás, mosdóhasználat,
 - étkezés.

Naposi munka

A naposi munkaközösségi megbízatás. A naposság feladattudatot feltételez. A naponta választott naposok feladatai lehetnek: az asztalterítő leterítése, az étkezéshez szükséges

eszközök szétosztása és egyéb csoportonkénti szokások (ld. Csoportnapló). Óvjuk a naposokat attól, hogy egész nap készültségben legyenek.

Alkalomszerű munka

Arra törekszünk, hogy a gyerekek minél nagyobb önállóságra tegyenek szert, egyszerű feladatok adásával. Egy részük szabályosan ismétlődik, más részük esetleges.

Ezek lehetnek:

- teremrendezés, segítségnyújtás a felnőtteknek,
- megbízatások teljesítése,
- ajándékkészítés,
- segítségnyújtás a kisebbeknek, stb.

Kerti munka

A kerti munka a gyermekeknek olyan közösségi jellegű tevékenysége, amely közben átéli munkájuk természetére gyakorolt hatását, megfigyelhetik azokat a változásokat és eredményeket, amelyek munkájuk során létrejönnek.

A gyerekek alkalomhoz és évszakokhoz kapcsolódóan végeznek kerti munkát. Ez is segíti a természet szeretetére, megóvására nevelést.

Évszakokhoz kapcsolódó munkák

- A környezeti témakörökhöz kapcsolódva kérjük őket különböző gyűjtő munkára.
- Száraz gallyak felszedése, falevélseprés
- Csíráztatás, rügyeztetés
- Növények ültetése, gondozása, locsolása, stb.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére

- A gyermek képes a közös munkára
- Tudja célszerűen használni a legszükségesebb eszközöket, szerszámokat
- Részt vesz kerti munkában
- Aktívan részt vesz teremrendezésben
- Önállóan végzi a naposi munkát
- Egyéni megbízatásokat teljesít

VIII./8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A tevékenységekben megvalósuló tanulás a tagóvodáinkban folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Cél

Változatos tevékenységek során, a gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire építés közben alakuljon kompetenciájuk, erősödjön attitűdjük, készségeik, képességeik, fejlődjön kreativitásuk.

Feladat

Megismerési vágy, kíváncsiság, sokoldalú érdeklődés kielégítése, az óvodában folyó tevékenységekhez való pozitív viszony kialakítása.

A gyermekek tanulását támogató környezet megteremtése, az előzetes tapasztalatok figyelembe vételével.

Különböző élethelyzetekben a gyermekeket körülvevő természeti és társadalmi környezetből szerzett spontán tapasztalatoknak, ismereteknek a célirányos fejlesztése.

Tevékenység közben szokások formálása, szociális együttlét iránti igény felébresztése; türelem, kivárás, alkalmazkodás fejlesztése, egymás segítése.

A gyermek önkifejező, önérvényesítő törekvéseinek segítése.

Modell értékű kommunikációs helyzetek teremtése a gyermeki kérdések támogatására.

Értelmi, kognitív és kommunikációs képességek fejlesztése (érzékelés, valósághű észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás, valósághoz közelítő képzelet).

A gyermekek személyiségének fejlesztése; önállóság, kitartás, pontosság, feladattudat.

A gyermek érési folyamatához, személyiségéhez igazított pedagógiai módszerek alkalmazása Személyre szabott pozitív értékeléssel a cselekvéses tanulás segítése.

A gyermekek egyéni képességeinek, fejlődési ütemének, szociokulturális háttérének figyelembe vételével differenciált, egyéni fejlesztése.

Tartalom

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formáinál hangsúlyozottan szerepeltetjük a cselekvéses tanulást. Az óvodapedagógusaink a tanulás irányítása során személyre szabott pozitív értékeléssel segítik a gyermek személyiségének kibontakozását.

A gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. A tanulás a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

A világban minden, ami megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent, komplex foglalkozások rendszerén keresztül juttatják el a gyermekekhez.

IX. A fejlődés általános jellemzői óvodáskor végére

A fejlődés folyamat jellegű, amely a gyermek óvodába fogadásával kezdődik.

A 3-7 éves életszakasz feladatainak megoldása az életkori és egyéni sajátosságokból kiindulva, a gyermekek ismeretében történik úgy, hogy előkészítik a következő életszakaszt. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki, szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

IX./1. Testi (biológiai, szomatikus) érettség

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus, finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségleteit kielégítését képes szándékosan irányítani.

XI./2. Lelki (pszichés) működések érettsége

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik.

Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus eltérésnek, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának. A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartama, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- a cselekvő- szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal együtt, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek; végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét.
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról, és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, születési helyét, idejét, szülei nevét; óvodáját felismeri; a napszakokat ismeri; gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait; kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

IX./3. Szociális érettség

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek – kedvező iskolai légkörben – készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre, felnőttel és gyermektársaival.

- Egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését.
- Feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb, szükség szerint kreatív elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

X. Az intézmény sajátos feladatai

X./1. Sajátos nevelési igényű gyerekek az óvodában

X./1.1. A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve alapján:

„A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülés specifikus felosztása:

- 2.1. A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszerv rendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

2.2. A látássérült gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye az ép látáshoz viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (0–33%-os látásteljesítmény) közötti. Látássérült az a gyermek is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés-oktatás szempontjából lehetnek: vakok, aliglátók és gyengénlátók. A speciális, gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

2.3. A hallássérült gyermek

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt – az állapot fennmaradása esetén – bizonyos esetekben – teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia. Az előzőek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozik.

2.4. Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhén értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodások korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

2.6. Beszéd fogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban

Beszéd fogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszéd problémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít. A beszéd fogyatékos gyermek óvodai nevelését megelőzheti a korai fejlesztés.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókinész, grammatikai fejletlenség), a beszéd szerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszéd szervező működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak rész-képességzavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

2.7. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az állapot háttérben az idegrendszer fejlődési zavara áll. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva. A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés-specifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van. Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya, vagy megkésített fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. Az alapvető problémák közé tartozhat a nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

2.8. A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – rész-képesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.”

X./1.2. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek integrált nevelése

Alapító okiratunkban foglaltak szerint óvodánk ellátja a többi gyermekkel együtt nevelhető, szakértői bizottság szakvéleményével rendelkező sajátos nevelési igényű gyermekek nevelését. A sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. Csak annyi segítséget nyújtunk a gyerekeknek, ami a további önálló cselekvéshez szükséges. Biztosítjuk a nevelési programunkban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangját. Figyelembe vesszük

- a gyermekek egyéni fejlődési ütemét,
- a számukra megfelelő fejlesztési területeket,
- a gyermekek terhelhetőségét,
- a speciális módszerek alkalmazásakor és a szervezeti keretek megválasztásakor a gyermekek állapotát és egyéni szükségleteit, a szakértői bizottság szakvéleményét.

Helyzetkép

Jelenleg sajátos nevelési igényű (SNI) gyermek felvétele esetén utazó gyógypedagógus segítségét kell kérnünk e gyermekek fejlesztéséhez. A csoporton belüli foglalkoztatás során a részképességek fejlesztésére helyezük a hangsúlyt. A sajátos nevelési igényű gyermekeknél a megfigyelések alapján egyénre szabott korrekciós tervet dolgozunk ki, melyet a gyógypedagógussal és a logopédussal egyeztetünk. Ezeknél a gyermekeknél még hangsúlyozottabb szerepet kap az egyéni bánásmód elve. Óvodánkban a szeretetteljes, családias, a gyermekek számára biztonságot nyújtó, derűs óvodai légkört tartjuk fontosnak, ahol a képességeiknek megfelelően tudnak fejlődni.

A beilleszkedési, tanulási és magatartás (BTM) zavarral küzdő gyermekek esetében fejlesztőpedagógus diagnosztizálja a problémát, fejlesztési programot készít és nyomon követi a gyermekek fejlesztését.

Célunk

- A gyermekek fejlődéséhez alapvetően szükséges érzelmi biztonság megteremtése és megtartása. A sajátos nevelési igényű kisgyermek illeszkedjen be az óvodai csoportba, a csoport fogadja őt be, a közösség hasson rá húzóerőként.
- Optimális körülmények biztosítása a folyamatos fejlődéshez.
- Egyéni fejlődési ütem, képesség, szociokulturális háttér figyelembevételével a hátrányos helyzetből való felzárkóztatás segítése.
- Ezen gyermekek hátrányainak enyhítése, az előítéletek csökkentése.

Feladatunk

- A gyermek környezetének minél teljesebb, pontosabb megismerése.
- Kapcsolattartás a szakemberekkel (pszichológus, logopédus, fejlesztőpedagógus).
- Fejlődésük nyomon követése.
- Fejlődési ütemük rögzítése.
- Egyénre szabott prevenció, korrekciós program kidolgozása a csoporton belüli fejlesztés érdekében, pszichológus, fejlesztőpedagógus és logopédus segítségével.
- Megfelelő kapcsolat kialakítása a családdal, a szülők megnyerése a megfelelő prevenció munkájában.

X./1.3. Befogadó szemlélet alapelvei

- Minden gyermek speciális. A pedagógus nem az átlaghoz igazodik, hanem a gyermekre jellemző egyedi, csak rá jellemző sajátosságokhoz.
- Bármely gyermeknél előfordulhatnak problémák. A problémák természetes velejárói a tanulásnak, nem kizárólagosan az egyénből fakadó gyengeség tünetei.
- A speciális megsegítés igénybevétele minden gyermek joga, ezzel együtt a differenciált bánásmód és az együttműködés biztosítása is.
- A gyógypedagógus komplex segítséget nyújt a befogadó intézménynek.
- Egyéni fejlesztési terv készül minden gyermekre.
- Az integrációt az egész nevelőtestület felvállalja.
- A csoportjukban integrációt folytató kollégákat az egész alkalmazotti közösség támogatva segíti.
- Az első három hónapban kiemelt figyelmet fordítunk a szülőkkel történő kölcsönös kommunikációra, mely idő alatt eldönthető, hogy a gyermekek optimális fejlődésének feltételei biztosítottak-e az adott csoportban, intézményben.

- A sajátos nevelési igényű gyermek befogadása, segítése nem jelenthet aránytalanul túlzott terhet a csoportban élő gyerekek, felnőttek számára.

X./1.4. Eredményes integrálás személyi és tárgyi szükségletei

- Inkluzív, befogadó környezet alkalmazottak, szülők, gyerekek részéről
- Fogycatékosság típusának megfelelő utazó gyógypedagógus
- Integráló csoportokban gyógypedagógiai asszisztens
- Speciális segédeszközök (asztal, szék, mosdó, fejlesztő eszközök)
- Sérülés specifikus környezet (akadálymentes rámpa, kapaszkodók)

X./1.5. A fejlesztő tevékenység területei és tartalmai

Ebben a fejezetben csak azokra a területekre térünk ki, amelyek a sajátos nevelési igényű gyerekek számára kiegészítéseket, változtatásokat kívánnak a nevelésben és egyéni fejlesztésben egyaránt.

Egészséges életmódra nevelés

Feladataink a sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekeknél a következők

- Prevenció és korrekció szükségességének időbeni felismerése.
- Pozitív viszony kialakításának elősegítése az orvossal, valamint a külső segítőkkel.
- Az adott csoporton belül alkalmazható egyéni fejlesztési tervek elkészítése a szakemberek segítségével.

Érzelmi nevelés és szocializáció

A kiemelt figyelmet igénylő kisgyerekek óvodai közösségbe történő beszoktatásakor hasonló problémák jelentkezhetnek, mint ép társaiknál. Félelem az új környezettől, gyerekektől, felnőttektől. Ezért jelenthet számukra is kedvező megoldást az óvodánkban már gyakorlattá vált szülőkkel együtt történő beszoktatás. A kiemelt figyelmet igénylő gyerekek szociális beilleszkedése egyrészt a gyermek személyiségétől, másrészt és nagymértékben a befogadó környezettől, a gyermektársaktól és a pedagógustól függ. Közösségi nevelésen belüli feladatainkat a sajátos nevelési igényű gyermeknél az óvónői feladatokat a következőkkel egészítjük ki:

- Érzelmi biztonság, szeretetteljes légkörre való igény felkeltése, valamint annak fenntartására való képesség kialakítása (hagyományok, szokások, ünnepek segítségével).
- Az egyéni bánásmód elvének hangsúlyozott alkalmazása.
- Az életkori sajátosságoknak megfelelő szociális érzékenységre való nevelés.
- Pozitív érzelmi viszony kialakítása gyermek – gyermek, gyermek – felnőtt viszonylatában.
- Az én tudat fejlesztésénél, valamint az önérvényesülési törekvéseknél az óvodánkban kialakított magatartásformák elfogadtatása.
- A többi gyermek másságának elfogadtatása.
- Utánzóképeség fokozott fejlesztése.
- Viselkedésviárok korrigálása a belső és külső szakemberek segítségével.

Munka

- A munka jellegű tevékenységeknél feladatunk:
- Az önkiszolgálás, naposság, alkalmi munkák játékos jellegének megtartása.

- Az együttesen vállalt munka és az együtt dolgozás örömeinek tudatosítása, képességének fejlesztése.
- Az eredményes munkavégzéshez szükséges képességek fejlesztése, tulajdonságok alakítása.
- A jól végzett és eredményes munka örömeinek a tudatosítása.
- A munka megszervezéséhez szükséges képességek fokozatos kialakítása.

Tanulás

Kiemelt feladataink a sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekeknél a következők:

- A gyermekek érdeklődésének felkeltése, és fenntartása változatos tevékenységek kínálatával.
- Ismereteik rendszerezése, bővítése, valamint azok beépítése eddigi ismereteik rendszerébe.
- Tapasztalataik, ismereteik verbális megfogalmazására való képesség folyamatos fejlesztése a szakemberek segítségével.
- Képi és szóbeli megfogalmazási kísérleteik elősegítése.
- Anyanyelvi játékok játszása.
- Vizuális, akusztikus, kinezetikus észlelés és érzékelés, verbális emlékezet játékos fejlesztése fejlesztőjátékok segítségével.
- Képi és verbális gondolkodás és képzelet fejlesztése.
- Egyéni anyanyelvi fejlesztések.

Anyanyelvi nevelés

- Az integrált neveléshez és fejlesztéshez kapcsolódó feladataink ezen a területen a következők:
- Verbális kommunikációra való igény kialakítása.
- Beszédtanulási képességek fejlesztése mondókák és versek segítségével.
- Az aktív szókinccs folyamatos bővítése.
- Egyéni fejlesztéseknél a beszéd és a mozgás koordinálásának fejlesztése.
- Részképességek fokozatos fejlesztése a szakemberekkel való konzultálás valamint az egyéni fejlesztési terv alapján.

Játék

Az óvodai nevelésben részesülő sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a játék az elsődleges tevékenységi forma. Ezt a terepet kiválóan fel lehet használni a differenciált fejlesztéshez. Feladatainkat a következőkkel egészítjük ki:

- Differenciáltan használjuk fel a szakemberek által javasolt fejlesztő játékokat, hogy a gyermekek speciális fejlesztése hatékonyan megvalósulhasson.
- Gyermekeként fokozott figyelmet fordítunk a játékon keresztül történő társas kapcsolataik elősegítésére, alakulására.
- Ezen gyermekeknél még nagyobb hangsúlyt kap a játék elsődlegességének elve (változatos játéklehetőségek kínálatával).
- Feladatunk továbbá a gyermekek adottságainak, képességeinek, érzelmi – akarati életének megnyilvánulási lehetőségeinek a segítése, fejlesztése.

X./1.6. Kapcsolattartás és együttműködés

Szakértői Bizottság

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált fejlesztése érdekében a legelső és legfontosabb a szakértői vélemény beszerzése. A szakvélemények beszerzéséhez Szakértői Bizottsághoz kell fordulni.

Feladata:

- A fogyatékoság szűrése.
- A vizsgálat alapján javaslatétel a gyermek különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére.
- Javaslatétel az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatra.
- Megvizsgálni a különleges gondozás ellátásához szükséges feltételek meglétét.
- Beiskolázásnál iskolaérettségi vizsgálat végzése, ill. szakvélemény adása.

Nevelési Tanácsadó

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek problémájának feltárása érdekében a Nevelési Tanácsadóhoz kell fordulnunk. Feladata: - A vizsgálati eredmény alapján szakvélemény készítése. - A gyermek rehabilitációs célú foglalkoztatása a pedagógus és a szülő bevonásával. - Az óvoda megkeresésére a szakvélemény készítése az iskolakezdéshez, ha a gyermek egyéni adottsága, és fejlettsége azt szükségessé teszi.

Logopédus

A logopédus évek óta rendszeresen végzi fejlesztő munkáját óvodánkban. Nagy segítséget nyújt számunkra a dyslexia megelőzésében, gyógyításában. A súlyosabb beszédhibás gyermekek számára nagycsoportban, esetenként már középső csoporttól tart fejlesztő foglalkozásokat.

Feladata:

- Beszédhibák javítása.
- Nyelvi kommunikációs zavarok javítása.
- Folyamatos konzultáció az óvodapedagógusokkal.
- Szülőkkel való kapcsolattartás.
- Szülői értekezleteken való részvétel.
- Dyslexia szűrővizsgálat elvégzése.

Gyógypedagógus

A fejlesztésre szoruló gyermekek számára az óvoda utazó-gyógypedagógus segítségét veszi igénybe.

Feladata:

- A gyermek fogyatékoságának megfelelő fejlesztés.
- Folyamatos konzultáció az óvodapedagógussal.
- Szülőkkel való konzultáció az együttműködés érdekében.

Szülők

A fejlesztésre szoruló gyermekkel foglalkozó valamennyi pedagógus számára fontos, hogy a szülőkkel olyan kapcsolatot tudjon kialakítani, mely előremozdítja a gyermek fejlődését. A szülőket folyamatosan, havonta legalább egy alkalommal szükséges tájékoztatni gyermekük fejlődési üteméről, a további fejlesztési stratégiáról.

X./1.7. A kiemelt figyelmet igénylő gyermek fejlettségének mutatói az óvodai élet végére

- Gyermekenként változó, a sérülés mértékétől befolyásolt, és függ a fejlesztés sikerétől.
- Sikerként könyvelhető el, ha a gyermek jól érzi magát a közösségben, amely befogadta őt.
- A pedagógusok, a társak és a szülők elfogadó, segítő magatartása biztonságot jelent számára, így alakul önbizalma és környezetéhez való viszonya.

X./2. Gyermekvédelem

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről szóló 2003. évi CXXV. Törvény rendelkezései az irányadóak.

Minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.

Az óvodai nevelés folyamatában a gyermeki jogok tiszteletben tartása, védelme, erősítése, érvényre juttatása.

Cél

A prevenció, a gyermekek esélyegyenlőségének növelése, a gyermeki jogok és érdekek érvényesítése, testi- lelki egészségüknek és a családban történő nevelésüknek elősegítése, szükség szerint segítségnyújtás, valamint együttműködés a különböző intézményekkel és szakemberekkel.

Feladat

A hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek és családok segítése.

A gyermekek fejlődését korlátozó ártalmak kiszűrése, külső speciális szakemberek bevonásával / logopédus, Pedagógiai Szakszolgálat /.

Külső segítőkkel, gyermekvédelmi szervekkel, intézményekkel való kapcsolattartás, együttműködés.

A társintézményekkel való kapcsolattartás mélyítése / bölcsőde, szomszédos iskolák, óvodák/ a prevenció minden gyermekre való kiterjesztése.

X./2.1. Kompetencia szintek a gyermekvédelem területén

1. szint az óvodapedagógusok szintje:

- Biztosítja a gyermeki jogok érvényesülését.
- Hátrányos és veszélyeztetett helyzetet felismeri.
- Szükség esetén megfelelő szakemberhez, intézményhez irányítja, megszervezi a gyermek felzárkóztatását.
- Biztosítja a gyermekek differenciált és egyéni fejlesztését.
- Figyelemmel kíséri a gyermek rendszeres óvodába járását.
- A feltáró munka után a felzárkóztatást, tehetséggondozást megtervezi, megvalósítja (a gyermekek fejlődési lapjain feljegyzést készít).
- A szülőkkel megfelelő, együttműködő kapcsolatot alakít ki.
- Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, szükség esetén védő,- óvó intézkedésre javaslatot tesz.
- Közreműködik az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében.

2. szint a gyermekvédelmi felelős szintje:

- Nevelési év elején megtervezi az adott év gyermekvédelmi feladatait.

- Az óvónő segítségével felméri a hátrányos és veszélyeztetett gyermeket.
- Nyilvántartást vezet a HH/HHH gyermekekről.
- Kapcsolatot tart a családsegítő szolgálattal és a gyermekjóléti szolgálattal.
- Koordinálja a probléma kezelését, feljegyzi a családokkal kapcsolatos intézkedéseket.
- Felméri a gyermekek és a családok anyagi és szociális helyzetéből fakadó különbségeit.
- A család és más intézmények bevonásával, fenntartó közreműködésével a lehető legkisebbre csökkenti azt.
- Szükség szerint családlátogatásokat végez az óvónőkkel.
- A fogadóórák alkalmával a szülők rendelkezésére áll a felmerülő problémák és kérések megbeszélésére.
- Részt vesz a gyermekjóléti szolgálat által kezdeményezett esetszbeszélésen.

3. szint az óvodavezető szintje:

- Irányítja és ellenőrzi az óvodában folyó gyermekvédelmi munkát.
- Biztosítja a gyermek mindenekfelett álló érdekének érvényesítését és az érvényesítést ellenőrzi.
- Kapcsolatot tart az illetékes gyermekvédelmi és családsegítő szervezetekkel.
- Gondoskodik a gyermekvédelmi felelős továbbképzéséről és beszámoltatja az elhangzottakról.
- Folyamatosan egyeztet a rendszeres támogatás iránti kérelmekről a gyermekvédelmi felelőssel, a családsegítővel és az érintett óvónőkkel, és a megfelelő intézkedéseket megteszi.
- A gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén szükség szerint segítséget nyújt (gyámhatóságnak, gyermekvédelmi szakembernek).
- Írásban tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi felelős és a családsegítő személyéről és elérhetőségéről.
- Segítségére van a szülőknek problémáik megelőzésében és megoldásában.

XI. Az óvoda kapcsolatrendszere

XI./1. Családdal való kapcsolat

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés.

Cél

Minden tagintézményünkben arra törekszünk, hogy a szülőkkel együtt, a családi nevelést kiegészítve gondozzuk, neveljük, fejlesszük a gyermekeket.

Feladat

A családi nevelési szokásokat igyekszünk megismerni, és próbáljuk összhangba hozni az óvodai neveléssel. Kölcsönös bizalom kialakítására törekszünk az óvoda és a család között.

A gyermekek fejlődéséről folyamatosan konzultálunk a szülőkkel és előremutató segítséget próbálunk adni. Óvodánk életébe a szülőknek lehetőségük van betekintést nyerni. Emberi magatartásunkkal, szakmai felkészültségünkkel törekszünk példát mutatni.

Kapcsolattartás formái:

- Beíratás, első személyes kapcsolatfelvétel
- Szülői értekezletek: egészségügyi, pszichológiai, pedagógiai előadások
- Egyéni beszélgetések, aktualitásnak megfelelően, előzetes időpont egyeztetés után, óvónői vagy szülői kezdeményezésre - fogadóóra
- Családlátogatások
- A szülők részvétele az óvoda életében: előzetes megbeszélés alapján – nyílt nap
- Közös ünnepek
- Közös rendezvények a szülők igénye alapján

Célunkat akkor érjük el, ha a szülők bizalommal fordulnak az óvónők felé, a gyermek nevelését, fejlesztését közösen, együttműködve tudjuk megvalósítani.

XI./2. Intézményünk egyéb kapcsolatai

Cél

Intézményünk egyéb kapcsolataiban is partnerszerepre törekszünk; szeretnénk, ha óvodánkat megismernék; a kölcsönös tapasztaltszerzések, az együttműködés a nevelői munka színvonalát növelné.

Feladat

- Közös programok szervezése
- Kölcsönös látogatások szervezése
- Óvodánk nyitottá tétele partnereink felé
- Együttműködés feltételeinek megteremtése

Célunkat akkor érjük el, ha sikerül megvalósítani a partnerségi viszonyt; a sikeres együttműködéssel a nevelői munka színvonalát emeljük.

Iskolával való kapcsolat

Az óvoda-iskola kapcsolatában törekszünk arra, hogy az iskola megismerje azt a szándékunkat, hogy a gyermekeket egyéni képességeiknek megfelelően fejlesszük: környezetükben jól eligazodjanak, együttműködővé, kapcsolatteremtővé váljanak, ezáltal képesek legyenek az iskolai tanulmányok megkezdésére.

Az együttműködés formái:

- „Nyílt napok” lehetősége az óvodában, ill. az iskolában.
- Szülői értekezleten való részvétel: a leendő elsőosztályos nevelők tájékoztatást adnak az iskolaérettségről.
- A gyermekek látogatása az iskolában: ismerkednek a tanító nénivel és az iskolai környezettel.
- Az iskolások esetenként (Mikulás, Gyereknapi) műsorral kedveskednek az óvodásoknak.

Bölcsődével való kapcsolat

Az óvodába lépés zökkenő mentesebbé tétele érdekében az óvónők meglátogatják a bölcsődében a gyermekeket, beszélgetnek a gondozónőkkel.

Fenntartóval való kapcsolat

Kapcsolatunk részben hivatalos, részben támogató – segítő jellegű.

Az óvodavezető tartja a kapcsolatot, részt vesz megbeszéléseken, értekezleteken, esetenként önkormányzati testületi üléseken.

Közművelődési intézményekkel való kapcsolat

A nevelési év során folyamatosan tartjuk a kapcsolatot.

Formái:

- Rendezvények, előadások szervezése.
- Programok ajánlása szülők, gyerekek részére.
- Óvodások ismerkedése a könyvtárral.
- Kiállítások megtekintése.

Egészségügyi szervekkel való kapcsolat

Formái:

- Fogászati szűrés
- Alkalmanként védőnőkkel eseti megbeszélés

Nevelési tanácsadóval való kapcsolat

Formái:

- Felzárkóztató – fejlesztő foglalkozások igénybevétele
- Iskolaérettségi vizsgálat kérése
- Esetmegbeszélések

Gyermekjóléti Szolgálattal való kapcsolat

Formái:

- Felzárkóztató – fejlesztő foglalkozások igénybevétele
- Jelzőrendszeri megbeszélés negyedévente
- Esetmegbeszélések
- Konferenciák

Képző intézetekkel, a város óvodáival, Tűzoltósággal, Idősek Otthonával való kapcsolat

Folyamatosan figyelemmel kísérjük a felkínált programokat és érdeklődésünknek, ill. programunkhoz illeszkedő fejlesztési lehetőségeknek megfelelően részt veszünk azokon. Szakmai tevékenységünk fejlesztése, megújulása érdekében igénybe vesszük segítségüket. Kapcsolatot tartunk még Környezetvédelmi szervekkel, Zeneiskolával.

XII. Intézményünk szolgáltatásai

Nevelési időben szervezett térítésmentes szolgáltatás

Hitoktatás: a szülők világnézeti – vallási meggyőződését tiszteletben tartjuk. A szülők igényei alapján lehetővé tesszük, hogy tagóvodánként heti 1 alkalommal a gyermekek az egyházak kinevezett személyei által szervezett fakultatív hitoktatásban részt vegyenek.

Intézményünk speciális szolgáltatásai

Nevelési időn túl szervezett térítéses szolgáltatásra lehetőséget biztosítunk szülői igények alapján, figyelembe véve a gyermekek életkori sajátosságait és a Helyi Pedagógiai Programot.